

Газетні публікації

про

І.М.Маєвського

зібрані

Еллою Білюк

Покликання чути серцем

Іван ГЛУШМАН

Не так давно світ побачила уже четверта книга добре знаного на Острозщині літератора і лікаря Івана Маєвського "Зимовий Кальвін". У збірку увійшли три великі твори письменника – повісті "Зимовий Кальвін", "Нездужала", історична хроніка 1578 року "Черепки", а також 31 новела та оповідання, написані у різні роки.

Книгу відкриває передмова учителя-філолога, журналіста, лауреата Всеукраїнського конкурсу журналістів "Українська мова – мова єднання" Елли Білюк "Покликання чути серцем". Вона пише: "Сучасність, що проходить через душу митця відображається у художньому слові... У яких потаємних куточках людського мозку захований рух свідомості, підводні течії творчого процесу? Факти, образи, спостереження, картинки з природи – все це береться з життя, перемелюється у творчому "млині" і відливається у форму роману, повісті, новели.

Час, у якому жив і творив письменник-острожанин Іван Маєвський, – це радянська епоха. Нині її називають тоталітарною, комуністичнозаідеологізованою, імперською, але вона – була, і не одне покоління українців пройшло сходишками цього режиму, що вели у соціальну прірву. Було багато недоброго, злочинного, але був і позитив. Про це не слід забувати і не слід поспішати викреслювати події недалекої минувшини (які чомусь дуже хочеться забути) з пам'яті, неначе завжди видалять непотрібну інформацію з комп'ютера".

Сказане вище можна повністю віднести майже до всіх творів письменника. У цій книзі, як і повісті, яка дала назву книзі "Зимовий Кальвін" автор досліджує проблеми добра і справедливості, особистісного і суспільного, кохання і ненависті, героїзму і нищості. Іван Маєвський ставить своїх героїв, як це часто буває у житті, у заплутані ситуації, які вимагають від них прояву їх людських якостей. Саме екстремальні ситуації, у які потрапляє людина за життя, ніби лакмусовий папірець проявляє її завуальовану сутність. Будучи тонким ліриком, людиною чутливою, автор, ніби оголює людську душу, змушує читача думати, аналізувати, співставляти своє життя з життям героїв твору, їх переживаннями та вчинками.

Ще одна річ кинулась в очі. Навіть, якби не знав біографії Івана Мусійовича, все одно прийшов би до висновку, що автор за професією – лікар, бо твори його містять багато медичної термінології, чого гріха таїти, не завжди знайомої пересічному читачу,

розповідь двома паралельними лініями, показуючи приватне життя головної героїні, думки та переживання дівчини, її стосунки з водієм Василем Щасливцем та заступником головного лікаря Борисом Скоробагатком; друга – її професійна діяльність. Звісно вони тісно пов'язані і в середині твору ці лінії перехрестяться, відкриваючи очі на сутність обох залицяльників.

В історичній повісті "Нездужала" автор показує українське село сталінської епохи, репресії та всі тогочасні труднощі життя. У центрі твору доля сільського активіста Макара Новосада та його дружини Теклі. Автор, зі знанням справи, реалістично змальовує не тільки побут селян, їхні звичаї, а й мор українців у сталінських таборах, бо Івана Маєвського не оминула доля багатьох українських патріотів. Навіть попри те, що він був червоним партизаном, його репресували і лише смерть тирана повернула майбутнього лікаря та письменника додому аби він закінчив школу та медінститут.

Повість "Черепки" вже відома шанувальникам творчості Івана Маєвського. Задум написати події, що передували битві між татарами та військом князя Острозького в урочищі Черепки, у Івана Мусійовича виник після знайомства з літописом 1500-1636 року. Його зацікавило те, що Острог в ті часи був у політико-економічному і культурному відношенні могутнішим за Київ, Кам'янець-Подільський. Детально вивчаючи праці Теодоровича, Кардашевича, матеріали журналу "Історичний вісник", автор зібрав достатньо фактів, аби

Іван Маєвський

Зимовий
Кальвін

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Закликали популяризувати творчість письменника

Іван ГЛУШМАН

У "Світлиці" Рівненської державної обласної бібліотеки відбулася презентація роману-дилогії Івана Маєвського "Савли" організована господарями за сприяння Рівненської організації Національної спілки письменників України. На захід зібралися письменники з Рівного, члени товариства "Просвіта", викладачі та студенти МЕГУ ім. академіка С. Дем'янчука, вчителі та бібліотекарі острозьких шкіл.

На початку заходу відбулося коротке ознайомлення присутніх із життєвим та творчим шляхом Івана Маєвського. Потім до слова запросили його дружину Раїсу Федорівну. Вона розповіла про те, що вже у школі проявився талант майбутнього письменника – він багато читав, добре вчився. Коли був у 5 класі, його старшій сестрі потрібно було написати твір і вона не могла нічого придумати, то Іван визвався допомогти старшокласниці. Вона отримала "відмінно" за роботу. Вчителі хвалили твір і зачитували його на уроках. Зрештою, дівчина змушена була зізнатись, що то не її твір, а молодшого брата. Раїса Маєвська також доповнила окремі моменти біографії свого чоловіка, розповіла про митарства, які їй довелося пройти, аби книги побачили світ, про свій намір підготувати ще кілька творів Івана Маєвського, які необхідно донести до широкого читача.

ній прочитав уривок з роману "Савли", так би мовити, в художньому виконанні. Голова Рівненського обласного краєзнавчого товариства Іван Пащук говорив про необхідність широкої популяризації творчості письменника, наголосив на необхідності "розкрутити Івана Маєвського" і запропонував для

євського та інших місцевих поетів та письменників.

Для творчості Івана Маєвського притаманне постійне бажання не тільки вивчати минуле свого краю, але й популяризувати його у своїх творах. По суті, роман "Савли" – це автобіографічний твір. Він розповідає про події на теренах Західної України

ПРИХОДИТЬ ДО ЛЮДЕЙ У СЛОВІ...

Лікаря-педіатра Івана Мусійовича Маєвського знає і пам'ятає не одне покоління острожан. Великий трудівник, скромний товариш, він брав свого незмінного портфеля і вирушав на виклики, приймав маленьких пацієнтів, переконував і допомагав. А ще Іван Мусійович вів літературне об'єднання «Промінь» при районній газеті і писав...

Новели й оповідання, повісті й романи, вірші і спогади. Писав усе своє свідоме життя, поки дозволяли хвороби. 1 травня йому б виповнилося вісімдесят п'ять...

22 квітня у «Світлиці» Рівненської державної обласної бібліотеки відбулася презентація книг Івана Маєвського «Дуб-нелинь», «Черепки» (Хроніка 1578р.), «Зимовий кальвін» та роману-диалогі «Савли». Захід проведено за сприяння Рівненської організації Національної Спільки письменників України за участі культурно-громадських діячів Острожчини, письменників м. Рівне, членів товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, викладачів і студентів МEGУ ім. акад. С. Дем'янчука.

Про складні і хвилюючі перипетії життя нашого краянину розповіла дружина Івана Маєвського Раїса Федорівна. А усі події його творів теж мали місце в реальному житті, тому відтворити біографію письменника можна, прочитавши такі живі і проблемні твори, які писав наш земляк. Запрошені щиро ділилися враженнями від прочитаних

творів Івана Маєвського, які захоплюють невимушеністю, оригінальністю сюжетів і життєвою правдою.

Більше уваги критики й читачі на зустрічі приділили оглядові щойно видрукованого роману «Савли», у якому змальовано складну ситуацію на Західній Україні у воєнні та післявоєнні роки. Лідія Рибенко, зокрема, зауважила, що цей твір було б корисно прочитати тим, хто ще сумує за Радянським Союзом. Важко не погодитися з думкою виступаючих, що «Савли» можна назвати однією з кращих книг письменників Західної України.

Усі присутні підтримали ідею клопотання про присвоєння Іванові Маєвському звання Почесного громадянина Острожчини, адже добру людину не гріх вшанувати посмертно і просто пам'ятати...

Особливої поваги заслуговує дружина письменника Раїса Федорівна, яка сьогодні бачить по-справжньому важливу і життєдайну мету: випустити у світ все, що написав за своє життя Іван Мусійович. Тому вона збирає зусилля і вирушає на пошуки – моральної підтримки, фінансової і розуміння. А ця місія – не з легких. На презентації Раїса Федорівна подякувала усім, хто долучився до видання творів Івана Маєвського і висловила сподівання,

що їй задум підтримає ще більше людей.

Вікторія БОЗЮН

ПРОДОВЖУЮЧИ СПРАВУ ЧОЛОВІКА

Ми прожили з моїм дорогим чоловіком 46 років подружнього життя, які я сьогодні, згадуючи, називаю щасливими. Він був моїм порадником, хорошим сім'янином, турботливим батьком. Любив мене і дітей. Вважав, що виконав свій обов'язок перед Богом і людьми: дав життя і вивів в люди дітей, побудував хату, посадив і виростив сад.

Познайомилися ми з Іваном 1951 року у клубі нашого села, де «крутили кіно». Дивитися фільми ми ходили, як на свято. Пам'ятаю, це був кінофільм «Сільська вчителька». Я сиділа у першому ряду у модних тоді на мою сирітську долю фільдеперсових панчохах і білих «балетках», натертих для форсу зубним порошком. Платтячко на мені було непоказне, бо ж у ті важкі післявоєнні роки святкову одягу мало хто мав. І ось відчуваю на собі погляд... Дивиться на мене дорослий хлопець, а його навіть назвала про себе «дядько», бо був Іван набагато старший. Мені, зовсім юній дівчині, було дивно і боязко, але кавалер він був галантний і не настирний. Дуже скоро я зрозуміла, що Іван – розумний, добрий і, головне, надійний хлопець. У 1955 році ми одружилися. В ті часи він уже багато пережив, пробував писати і мені першій розказував про свої творчі задуми.

Коли відбувалися події, описані у романі «Савли», Іван мене ще не знав. Хоча дату мого народження запам'ятав. Друзі-підлітки влітку пасли корови, і один каже другому: «Іване, а у мого старшого брата Федора родилася третя дочка, Раєю назвали». Це була я, а хлопцям – по 13 років... Закарбувалося у дитячий пам'яті, і не раз за життя Іван мені про це нагадував.

У Купальській середній школі Іван Маєвський був кращим учнем, гарно писав твори. Одного разу сестра, що була старша за нього на два роки, отримала за твір «5», її дуже хвалили, але вона зізналася, що це менший брат склав для неї такого гарного твору. А у 10 класі йшов на «золоту медаль». Випускний твір писав за темою: «Образ Леніна у творчості В. Маяковського». Епіграфом узяв слова поета: «Ленін створює НЕП і республіку громадину...». Перевіряючий поставив знак питання, а добу Острожчина...

БОРотьБА ЗА УДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ

Треба бути людяним...

І. Маєвський

Особливістю роману «Савли» є те, що в ньому майже документально викладена біографія письменника, людини неординарної, винятково чесної і, безперечно, талановитої, на історичному тлі дуже складного для України часу. Відтворюючи неповторність епохи, автор не створює штучно життєві колізії, не намагається підтримувати інтерес читача старанно створеним напруженням у вирі подій, а подає їх такими, якими вони були у його житті. Притому описує все пережите максимально об'єктивно, з позиції людини відвертої, з вродженим почуттям справедливості і відповідальності.

Роману починається подіями весни-літа 1944 року на Тернопільщині, коли різнобарвне Прикарпаття дихало на повні груди, тільки-но скинувши фашистську навалу. Проте бажаного спокою перемога не принесла. Навпаки, загострилися протиріччя між двома політичними силами, які обидві претендували на вирішальне слово у питанні про майбутнє України. Це, з одного боку, керівництво Радянської України у складі СРСР зі сформованими озброєними підрозділами, з другого, підпілля ОУН УПА – рух опору, який набув в Україні особливого розмаху. Протистояння між цими силами переросло у кривавий громадянський конфлікт зі страшними у своїй жорстокості для обох сторін наслідками.

Головного героя твору – Гордія Борейка автор майже дзеркально «списує» з самого себе. І все його життя, переплетене спогадами, відтворюється на сторінках все ж таки художнього полотна, а не документальних мемуарів. Молодий письменник уперто шукає вихід і знаходить свою, особисту, по-юнацьки наївну, проте філософськи значиму, відповідь: «Треба боротися за удосконалення людини».

Пояснюючи у декількох місцях роману його назву, письменник показує і своє, і деяких інших героїв переподорожжя...

РУКОПИСИ НЕ ГОРЯТЬ...

Сьогодні можна багато говорити про феномен письменницького таланту. Але значно легше писати, знаючи, що усе це колись побачить світ. Лікар Іван Маєвський, пишучи твори у шухляду, був переконаний, що вони не пропадуть, часи зміняться і їх обов'язково колись надрукують. Цю відповідальну місію він доручив дружині Раїсі Федорівні.

27 травня у стінах актовій залі Національного університету «Острозька академія» відбулася літературна зустріч – вшанування пам'яті видатного земляка Івана Маєвського, на якій присутні ділилися власними спогадами про Івана Мусійовича. Колеги-письменники, друзі сім'ї, видавці та просто знайомі підкреслювали неабияку людяність лікаря-прозаїка та проникливість його художнього слова. Виступаючи обіцяли всіляко сприяти популяризації творчості Івана Маєвського та подали ідею увіковічнити ім'я письменника на теренах Острожчини. Зо-

крема, Анатолій Криловець, завідувач кафедри української філології НаУОА, запропонував назвати одну з вулиць міста (наприклад, Ревкомівську) іменем лікаря.

Професор Володимир Трофимович подякував пані Раїсі за те, що вона зуміла «нав'язати» йому таку унікальну книгу. Бо як він сам зізнався, при зустрічі з Раїсою Федорівною думав, що у цій книзі може бути такого особливого, нового. Але прочитавши роман «Савли», зрозумів,

що помилявся. Адже цей твір «допоможе історичній правді пробиватися крізь хащі фальсифікації, замовчувань, перекручень до звичайного українця, ... дозволить пожити життям того часу».

Директор Острозької центральної районної бібліотеки Світлана Шевчук подарувала Раїсі Маєвській ікону на знак вдячності за отримані книги Івана Мусійовича у фонди районних бібліотек.

За підтримку у виданні книг чоловіка Раїса Федорівна подякувала підприємцям Миколі Хохлічу, Георгієві Аршинову, Віталію Климчукові, Володимирі Мацуну, Національному університету «Острозька академія», керівництву Хмельницької АЕС та усім небайдужим людям, які зустрічаються на її шляху. А поки наполеглива дружина знову оббиватиме пороги різних інстанцій, щоб опублікувати інші рукописи.

Вікторія БОЗЮН

Е
Т
Д
р
в.

В
Н
Д

ств
гра
і да
сто
про
і
кар
адж
зети
Сла
плак
геог
йону
Ц
країн
з пос
нема
альте
зваж
і роби
потен

жу
му

Ста
від 22.
з дохо
Закон)
даткув
об'єкті
Так
ту 11.1
Закону
ником
частіше
звітної
ку, ква
тири, кі
(включа
на якій і

ДО ВИТОКІВ В РІДНИЙ КРАЙ ПОВЕРТАЄТЬСЯ КНИГАМИ

Існує сумна істина серед митців: щоб стати відомим, треба померти... Наш земляк-острожанин, уродженець села Собківці, що на Хмельниччині, лікар і письменник Іван Мусяйович Маєвський за життя, на жаль, навіть близькими друзями не сприймався як визначний прозаїк, а жителі Острожчини знали його лише як дитячого лікаря, який «щось там пише».

Велика творча спадщина, залишена талановитим письменником-лікарем, повинна примусити багатьох по-новому подивитись на його твори, прочитати їх, оцінити загальнолюдські ідеали, які мудро проповідує автор. І, головне, задуматись, як кризь життя сучасників, у другій половині непростого ХХ століття пройшла по острожській землі небуденна постать митця, творчість якого, беззаперечно, буде цікава нащадкам.

Про це і про багато іншого, що пов'язане з життям і творчістю Івана Маєвського, розповідалося на презентації творчої спадщини письменника на його малій батьківщині у місті Волочиську, що на Хмельниччині. Позаминулої неділі тут святкували День міста, і презентація була введена у програму свята. Невеличку делегацію зі знаного своєю історією древнього Острога хмельничани прийняли дуже гостинно. Представники громадськості району, вчителі, місцеві літератори з великою зацікавленістю слухали розповідь дружини Раїси Маєвської, яка також народилася у їхньому краї. Особливо цікавими були спогади про батька, якими поділився з присутніми його син - Павло Маєвський. Читалися уривки творів прозаїка, у яких талановитий син Поділля з ніжністю описував природу рідної землі, її красу.

Великий інтерес до творчості І. М. Маєвського виявили творчі особистості краю, колеги по перу - поетеса і композиторка Ніна Чухась, літературознавець, поет Олег Стаднік та ін.

- Ми з великою вдячністю зустрічаємо повернення нашого земляка на його, так би мовити, історичну батьківщину, отчу землю Хмельниччини, повернення нехай не у бронзі, а у творчому слові, у спогадах родичів-хмельничан, а

головне, у цих гарних зовнішньо і безцінних за змістом книжках, з яких прийдешні покоління будуть вивчати нашу історію, страшні і прекрасні, проте правдиві, сторінки недалекого минулого, - наголосив, тримаючи у руках останній роман І Маєвського «Савли», голова відділу культури Волочиської райдержадміністрації Микола Чепелюк. - Будемо домагатися, щоб життєдайне слово Маєвського прийшло до шкіл району, щоб на повчальних прикладах його творів навчалися наші учні.

Силами гуртка художньої самодіяльності при районному Будинку культури був даний концерт, де звучала народна і авторська пісня.

Близьким письменника - дружині Раїсі Федорівні, сину Павлові присутні ставили запитання, ціка-

вилися вивченням його творчості на Рівненщині. Виступили також родичі, Маєвські за прізвиськом, які проживають у Волочиську.

Раїса Маєвська презентувала районній бібліотеці добірку творів чоловіка, дала інтерв'ю об-

ласному радіомовленню і пресі. Хмельничани подарували гостям збірки своїх творів, останній випуск літературно-художнього альманаху «На хвилях Збруча», а також слова подяки і багато квітів. І символічно прозвучали на зустрічі поетичні рядки острожського поета, учня І. Маєвського Олеса Ундіра:

*У селі Собківці, на Поділлі,
Народився Маєвський Іван.
На письменницьким знався він ділі,
І новели писав, і роман.*

*Собківці, Волочиськ...
Незабутні довіку.
В рідний край повертається
книгами син,
Щоб віддати землякам свою
душу велику,
І воскресне в надзбруччі життя
його плин...*

Елла БІЛЮК

«САВЛИ» РАДЯНСЬКОЇ ЕПОХИ

24 ЛИСТОПАДА У МІСЬКОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ ВІДБУЛАСЯ ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ ІВАНА МАЄВСЬКОГО «САВЛИ». НАГАДАЄМО, ЩО САВЛОМ ЗВАЛИ ФАРИСЕЯ, ГОНИТЕЛЯ ХРИСТИЯН, ЯКИЙ ПІСЛЯ ХРЕЩЕННЯ СТАВ АПОСТОЛОМ ПАВЛОМ. ПРОТЕ І ЗА РАДЯНСЬКИХ ЧАСІВ БУЛИ СВОЇ «САВЛИ»

«Райцю, часи зміняться - я помру, а ти будеш видавати», - говорив Іван Маєвський дружині. Вона сприйняла ці слова як заповіт. Завдяки її старанням світ побачили 125 оповідань та новел, 5 повістей і роман-диалогія «Савли». А скільки ще ненадрукованого чекає свого часу... Один рукопис уже загубився - дружина письменника дала комусь почитати і з «кінцями».

За радянських часів Маєвський багато писав і часто рвав написане. Рвав, бо боявся за сім'ю, за дітей. Дружина плакала, просила: «Іване, тюрму получиш, а в нас же діти малі. Як сама дам раду?». Одного разу в невеличкій компанії, де були нібито всі свої, злегка захмелівши, Маєвський затягнув «бандерівську» пісню. Наступного дня його викликали в КДБ для розмови... Після того казав: «Пісню заспівав - і зразу викликають, а якщо напишу, то геть зашлють...». Можливо, тому робота над текстом роману «Савли», де майже документально викладений життєпис письменника, велася вже у 1993 році, а видавничий роман був лише у 2009 році. Кошти на цю справу надала Хмельницька АЕС та племінник Івана Маєвського Сергій Мороз.

В романі йдеться про долю подільського хлопця, який пройшов буремні роки війни, сталінських таборів, післявоєнної відбудови, про становлення його як людини. 24 листопада в міському краєзнавчому музеї відбулася презентація цієї книги. Стояв портрет Маєвського, вишитий рушник і запалена свічка, адже у 2000 році письменника вже не стало. Виступала літературознавець Елла Білюк, яка написала передмову до книги Маєвського «Зимовий кальвін». Про письменника розповідала дружина Раїса Федорівна. «Ми прожили з моїм чоловіком довгих 46 років подружнього життя, які я сьогодні, згадуючи, називаю щасливими», - сказала вона. У післямові до книги «Савли» Раїса Федорівна описала ту доленосну зустріч: «Познайомилися ми з Іваном у 1951 році в клубі нашого села, де «крутили кіно». Дивитися фільми ми ходили, як на свято. Пам'ятаю, це був кінофільм «Сільська вчителька». Я сиділа в залі в модних тоді філдеперсових панчохах і білих «балетках», натертих для форсу зубним порошком. Платтячко на мені було непоказне, бо ж «нарядів» у ті важкі післявоєнні роки мало хто мав. І ось відчуваю на собі погляд... Повернувшись, дивиться на мене дорослий хлопець, я його навіть назвала про себе «дядьком», бо був Іван набагато старшим... Дуже скоро я зрозуміла, що він - розумний, добрий і, головне, надійний хлопець. У 1955 році ми одружилися».

«На долю Івана Маєвського випало багато страждань і втрат, і труда... - розпочала розповідь про життєвий шлях автора роману «Савли» ведуча заходу Надія Кухоцька, науковий співробітник музею. - Народився Маєвський 1 травня 1924 року на Хмельниччині. Був найменшеньким, п'ятим у сім'ї. Іван закінчив 9 класів, коли розпочалася війна. Його вивезли на примусові роботи до Німеччини, але

вдалося втекти. В 43-му пережив жахи німецького концтабору для військовополонених, що функціонував у Ковелі на Волині. Після втечі з табору потрапив до партизанського загону під проводом Одухи. Під час бойових дій був важко поранений. Після розформування партизанського загону отримав направлення на роботу у внутрішні війська на Тернопільщину. Був учасником Руху Опору, за що був ув'язнений в одному з норильських таборів. Згодом на сторінках острозьких газет Маєвський опублікував цикл нарисів і новел про життя в'язнів ГУЛАГу. Після звільнення з ув'язнення він закінчив десятирічку, потім - Львівський медичний інститут».

Іван Маєвський 45 років працював лікарем в Острозі. По ньому там залишилася добра пам'ять. Свого часу лікував він і відомого нетішинця Віктора Демидюка, заступника гендиректора ХАЕС з кадрових питань та соціального розвитку. В дитячому віці Демидюк навіть боявся Маєвського, адже той був педіатром і асоціювався зі щепленнями і уколами, згодом це відчуття змінилося повагою до непересячної Людини. А у 2009 році Демидюк відгукнувся на прохання вдови Маєвського і за підтримки гендиректора ХАЕС Миколи Панащенка на кошти станції, як уже мовилося, був виданий роман-диалогія «Савли».

Данину пам'яті Маєвському приїхали віддати острожани. В кожного знайшлося добре слово про земляка. Піснею доповнили прозу Маєвського вихованці Наталії Горбової, старшого викладача Нетішинської школи мистецтв. Того вечора виступали зразковий ансамбль «Роксолана», Павло Кубінський, а Наталія Горбова виконала українську народну пісню «Якби я мала крила орлині».

Особливу подяку працівники музею висловлюють журналісту Олександрі Шустеруку та поетесі Вірі Ковальчук за те, що ті подбали, щоб запрошені на літературний вечір насолоджувалися не лише прозою Маєвського, але й смачними чаєм та печивом.

Леся ЛІЩЕНКО

НА ФОТО: В. Демидюк та Р. Маєвська під час презентації